

Στο Μέτωπο

Γιώτα Κριλή

Μέρος 28^ο

Ο Νικήτας με το Γιώργη σπκώθηκαν πρόθυμοι. Ο Νικήτας έγενεψε στην ορχήστρα να πάψουν τα όργανα. Έπαψαν, έπαψε και το κουβεντολόι και τα μάτια όλων ήταν στραμμένα πάνω τους. Ο Νικήτας ύψωσε το λυγερό του το κορμί και έσυρε το χορό κάνοντας τα νάζια του τσάμικου και τραγουδώντας:

Στης αγκινά -, αγκινάρα μου -
στης αγκινάρας τον ανθό,
στης αγκινάρας τον ανθό
έγειρα ν' αποκοιμηθώ.

Στον αλατζά σου, μες στην ποδιά σου,
στον αλατζά σου θα γραφτώ,
στον αλατζά σου θα γραφτώ,
αν δεν σε πάρω θα χαθώ.
...

Ο Γιώργης χόρευε το Νικήτα μπροστά και πισωγύριζε το τραγούδι. Το πισωγύριζε και η παρέα, το πισωγύριζαν και όλοι οι θαμώνες γοπευμένοι από το τραγούδι, το χορό και τη λεβεντιά των δυο Αρκάδων.

Λίγες μέρες αργότερα ήρθε η διαταγή. Το τάγμα που υπηρετούσε ο Νικήτας θα αναχωρούσε για το εσωτερικό. «Κύριε ανθυπολοχαγέ, θα πάμε πολύ μακριά;» Ο διμοιρίτης, που η ομάδα τον ανάφερε ως «Ο π' ανάθεμα το γονιό σας», κορδώθηκε και φώναξε επιβλητικά: «Όταν φτάσουμε, θα ξέρουμε πόσο μακριά θα πάμε. Συμμορφωθείτε. Κακομάθατε στη Σμύρνη. Θα γίνουμε Ακρίτες να διαφυλάξουμε τα σύνορα της Ιωνίας». Παρέλασαν σε τετράδες «εν-δυο, εν-δυο» μέχρι την Πούντα και σταμάτησαν στο σιδηροδρομικό σταθμό. Σαν έφτασαν τα τρένα ανασυντάχτηκαν και κίνησαν τραγουδώντας το εμβατήριο της σημαίας:

Σκέπασε, Μάνα, σκέπασε, γαλανομάτα κόρη,
καθώς εσκέπασες κι εμάς και τ' άλλα τα παιδιά σου.

Ροβόλα χώρες και χωριά και θά-

λασσεσ και όρη
και βάλε τα μες την πλατιά και γαλανή σκιά σου.

Λυπήσου τόσα ορφανά, αστέρια τ' ουρανού σου,
και με τον ίσκιο σκέπασε κι εκείνα του σταυρού σου.

Τόσοι χειμώνες σκοτεινοί επέρασαν και χρόνια,
τόσων αιώνων λιώσανε καταραμένα χιόνια.

Αγνάντευαν τα μέρη που περνούσαν, τους κάμπους, τα τρεχούμενα νερά, τα φρουτόδεντρα, τους αμπελώνες, τα μπουστάνια. «Ευλογημένος τόπος!» ψέλλισε ο Νικήτας. Ο διπλανός του αναστέναξε λέγοντας: «Τα δικά μας χτήματα θα έχουν ρημάξει. Έμειναν μόνοι τους οι γονείς μου. Ο αδερφός μου σκοτώθηκε στη Μακεδονία κι εγώ λείπω τρία χρόνια». «Δυστυχώς, Άγγελε, θα έχουν ρημάξει και τα δικά μου. Τ' αδέρφια μου πήγαν στην Αμερική κι είναι μόνοι τους οι γέροι μου», πρόσθεσε ο Νικήτας. Ο Άγγελος ήταν ένα καστανόξανθο παλικάρι με γκριζοπράσινα μάτια από τη Θεσσαλία.

Το δειλινό αποβιβάστηκαν και στρατοπέδευσαν σε κωμόπολη. Οι Έλληνες και οι Αρμένιοι κάτοικοι τους υποδέχτηκαν χειροκροτώντας και ζητωκραυγάζοντας. Τους πρόσφεραν και φιλέματα. Έντονες οι μυρωδιές των λουλουδιών και των αρωματικών φυτών το σούρουπο. Ο Νικήτας με τον Άγγελο βγήκαν σεργιάνι. Οι κάτοικοι, που κάθονταν στους εξώστες και τις αυλές, τους χαιρετούσαν.

- Κοπιάστε, παλικάρια, να σας κεράσουμε! φώναξε μια γυναίκα και στάθηκε μπροστά τους. Δίστασαν αλλά μπήκαν στην αυλή και συστήθηκαν. Ένας νέος, χλομός και αδύνατος, καθόταν σε μια καρέκλα.

- Ο Σωτήρης μου, απ' εδώ, έζησε τέσσερα χρόνια σαν ποντικός στο νταβάνι για να μην τον πιάσουν οι Τούρκοι. Δεν μπορούσε να σταθεί στα πόδια του από την ακινησία ούτε και να μιλήσει. Δεν έχει συνέρθει ακόμη. Πες τα,

Σωτήρη μου. Εγώ θα σας φτιάξω καφέ.

- Κύριε Σωτήρη, είσαστε αξιέπαινος. Τέσσερα χρόνια σ' απομόνωση και επιβιώσατε.

- Ήμουνα ανήλικος όταν ήρθε το πρώτο φερμάνι να πάνε στρατιώτες όλοι οι Οθωμανοί υπήκοοι από είκοσι μέχρι σαράντα χρονών. Τους Έλληνες τους μεταχειρίζονταν σαν δούλους. Δεν τους έδιναν όπλα και τους χρησιμοποιούσαν σε καταναγκαστικά έργα χωρίς τροφή, ρουχισμό ή στέγη. Οι πιο πολλοί πέθαναν από την πείνα και την εξάντληση. Επιστρατεύτηκαν τ' αδέρφια μου. Έπειτα από δυο χρόνια ερχόταν και η δική μου σειρά. Τότε είναι που επέστρεψε ένας αδερφός μου. Είχε λιποταχτήσει από τα «Αμελέ Ταμπούρια» κι ήταν απελπισμένος. «Σωτήρη, να κρυφτείς. Δεν θα αντέξεις τις κακουχίες, τον τύφο και τα βασανιστήρια. Σωστή κόλαση». Έπειτα από λίγες μέρες έκανε έφοδο η αστυνομία και τον έπιασε. Εγώ πρόφτασα κι ανέβηκα στο νταβάνι. Δυστυχώς, όλες οι οικογένειες έκρυβαν κάποιο παιδί τους στα λεγόμενα «ταβάν ταμπουρούδες». Ο τόπος είχε γεμίσει λιποτάχτες από τα «Αμελέ Ταμπούρια» και φυγόστρατους. Κρύβονταν σε σπηλιές, σε τρύπες κι άμα αποχτούσαν όπλα αντάρτευαν. Και οι Τούρκοι τετραπλασίασαν τους αστυνομικούς. Έκαναν συνέχεια γιουρούσια, έπιαναν λιποτάχτες, τούς βασάνιζαν και μερικούς τους σκότωναν. Συχνά ακούγονταν, μες στη βαθιά νύχτα, θρήνοι μανάδων και γαυγίσματα σκυλιών. Χρησιμοποίησαν και την αισχροκέρδεια. «Θες να γλυτώσει; Άνοιξε το πουγκί σου. Οι λίρες σώζουν!». Αλίμονο σε κείνους που ξεγελιόντουσαν. Τους εκβίαζαν συνέχεια. «Ξέρουμε πού κρύβεται. Δώσε για να σωθεί». Έρχονταν και τα χαράτσια του κράτους, το ένα πάνω σ' άλλο, για να τροφοδοτείται ο πόλεμος. Έπειτα έδιναν χάρη στους Τούρκους λιποτάχτες, φτάνει να σκότωναν χριστιανούς. Τώρα ο τόπος είναι γεμάτος ληστοσυμμορίες.

Αγνάντευαν τα μέρη που περνούσαν, τους κάμπους, τα τρεχούμενα νερά, τα φρουτόδεντρα, τους αμπελώνες, τα μπουστάνια. «Ευλογημένος τόπος!» ψέλλισε ο Νικήτας.